

LUONNOS: Suositus meritoitumiselle oppimisen ja oppimateriaalien avoimuudesta

Suositus meritoitumiselle oppimisen ja oppimateriaalien avoimuudesta

Tämä suositus tukee oppimisen ja oppimateriaalien avoimuuden linjauksen neljättä periaatetta, jonka mukaan oppimisen ja oppimateriaalien avoimuuden kehittämiseksi tehtyä työtä arvostetaan meritoitumiskriteereissä ja työtehtävien suunnittelussa. Suosituksen tarkoituksena on tuoda esiin hyviä käytänteitä, jotka auttavat periaatteen soveltamisessa.

Suosituksista päivitetään *Oppimisen ja oppimateriaalien avoimuuden linjauksen päivittämisen yhteydessä*.

Johdanto

Avoin oppiminen eri muodoissaan hyödyttää koko yhteiskuntaa tarjoamalla enemmän mahdollisuuksia osaamisen laajentamiseen ja tiedon sekä uuden ymmärryksen hankkimiseen. On erityisen tärkeää, että oppimisen avoimuuden edistäjät saavat työstään ansaitsemansa tunnustuksen ja että edistämistyö tukee luontevasti heidän etenemistään työuralla.

Oppimisen avoimuuden merkittävimpiä edistäjiä ovat opettajat, mutta työtä avoimen oppimisen hyväksi tekevät myös monet muut tahot. Esimerkiksi korkeakoulut tukevat ja kannustavat opettajia käyttämään ja tuottamaan avoimia oppimateriaaleja ja osallistumaan myös aktiivisesti oppimisen avoimuuden edistämiseen kansallisella tasolla. Tämä *Suositus meritoitumiselle oppimisen ja oppimateriaalien avoimuudesta* on tarkoitettu ensisijaisesti opastamaan opettajien meritoitumisen huomioimisessa, mutta suosituksen ohjeita voidaan soveltaa myös muihin oppimisen avoimuutta edistäviin tehtäviin ja rooleihin, joita ovat esimerkiksi:

- tutkijat ja tutkimushankkeet, jotka tuottavat avoimia oppimateriaaleja
- opiskelijat, jotka ovat osallistuneet avointen oppimateriaalien ja muun avoimen oppimisen edistämiseen
- oppimisen avoimuutta omassa työssään tukevat henkilöt, esimerkiksi kirjastojen asiantuntijat, tutkijat, opetussuunnittelijat ja muu tukihenkilöstö
- vaikuttajat, jotka ovat viestineet avoimesta oppimisesta ja inspiroineet muita edistämään oppimisen avoimuutta
- johtajat ja päättäjät, jotka ovat osallistuneet merkittävästi oppimisen avoimuuden edistämiseen ja joiden panoksella on ollut laajoja vaikutuksia avoimeen opetukseen.

On myös hyvä huomioida, että sama henkilö voi toimia monessa eri roolissa ja edistää niissä avointa oppimista eri tavoin.

Meritoinnissa huomioitavia periaatteita

Oppimisen avoimuuden edistäminen vaatii opettajalta aikaa ja osaamista. On suositeltavaa, että organisaatioilla on oppimisen avoimuuden edistämiseen selkeät kriteerit ja ohjeet sekä kannustimia, joita hyödynnetään, kun opettajaa arvioidaan esimerkiksi rekrytoinneissa, urapolulla edettäessä, palkkausta määritettäessä, rahoitushauissa ja palkintoja myönnettäessä. Näiden lisäksi erityisesti korkeakouluja suositellaan varmistamaan, että opettajilla on mahdollisuus käyttää

LUONNOS: Suositus meritoitumiselle oppimisen ja oppimateriaalien avoimuudesta

työaikaansa avoimen oppimisen edistämiseen ja huomioida se työaikasuunnitelmassaan. Tarkemmat ohjeet meriittien huomioimiseen löytyvät koottuna taulukosta 1.

Oppimisen avoimuuden painoarvo ja merkitys voivat vaihdella arvioinnin tarkoituksesta riippuen. Painotuksista tulee kertoa arvioitaville henkilöille.

Avoimen oppimisen meriittejä arvioitaessa tulee huomioida paljon muutakin kuin julkaistujen avoimien oppimateriaalien sekä muiden julkaisujen ja meriittien määrä. Huomioitavia asioita ovat esimerkiksi:

- **Laatu:** Laadun arvioinnissa kannattaa käyttää apuna asiantuntijoita. Avoimien oppimateriaalien kohdalla laadun arvioinnissa voi hyödyntää kansallista Avoimien oppimateriaalien laatusuositusta.
- **Vaikuttavuus:** Vaikuttavuuden osalta arvioinnissa voi käyttää apuna avoimien oppimateriaalien lataus- tai käyttömääriä, avointen kurssien ja luentojen osallistuja- tai suorituspäämääriä sekä kaikista näistä saatua palautetta. Vaikuttavuuden osalta pelkät numerot eivät kerro kaikkea, vaan esimerkiksi oppijan osaamisen kehittyminen ja syvälinen vaikutus rajattuun yhteisöön voi olla merkittävämpi meriitti kuin pinnallinen vaikuttaminen laajempaan yleisöön.
- **Avoimuuden aste:** Lähtökohtaisesti on sitä suurempi meriitti, mitä avoimempaa oppimista opettaja on edistänyt. Näin esimerkiksi täysin avoin oppimateriaali meritoi pääsääntöisesti enemmän kuin rajoitetummin lisensoitu oppimateriaali. Perustelluista syistä periaatteesta voi joustaa ja arvioida esimerkiksi muokkaus oikeuksiltaan rajoitetummin lisensoitua oppimateriaalia yhtä meritoivana kuin täysin avointa oppimateriaalia. Vähäisemmän avoimuuden asteen syynä voi olla esimerkiksi alakohtaiset käytännöt tai tiettyjen oppimateriaalien sisältöihin liittyvät erityiset riskit, esimerkiksi tietojen vanhentuminen tai sisältöjen sensitiivisyys.
- **Yhteistyö:** Avoimen oppimisen yhtenä ajatuksena on mahdollistaa yhteistyötä opettajien välillä sekä esimerkiksi opettajien ja opiskelijoiden välillä. Esimerkiksi toisten tekemien avoimien materiaalien hyödyntäminen omien avoimien oppimateriaalien laatimisessa, avoimien kurssien ja luentojen sekä oppimateriaalien yhteiskehittäminen ja opiskelijoiden osallistaminen avoimen oppimisen kehittämiseen pitäisi nähdä arvioinnissa positiivisena asiana.
- **Meriitin vaatima työmäärä ja osaaminen:** Kurssien, luentojen ja oppimateriaalien kohdalla työmäärää voidaan arvioida esimerkiksi niiden laajuuden perusteella. Oppimateriaalien kohdalla myös niiden tyyppi voi olla merkittävä, esimerkiksi verkkokurssin tai oppimispelin laatiminen vaatii usein enemmän työtä ja osaamista kuin luentokalvojen julkaiseminen.

Opettajien osaamistasot

Oppimisen ja oppimateriaalien avoimuutta voi kehittää ja edistää monin tavoin. Jokainen voi aloittaa oppimisen avoimuuden edistämisen omalta osaamistasoltaan. Osaamisen kehittyessä opettajalle mahdollistuu enemmän tapoja edistää oppimisen avoimuutta ja vaikuttaa opiskelijoiden lisäksi esimerkiksi toisiin opettajiin, omaan organisaatioon, erilaisiin opetuksen ja tutkimuksen kansallisiin ja kansainvälisiin sidosryhmiin sekä muuhun yhteiskuntaan.

LUONNOS: Suositus meritoitumiselle oppimisen ja oppimateriaalien avoimuudesta

Oppimisen avoimuutta arvioitaessa voidaan painottaa eri tavalla eri osaamistasoille soveltuvia oppimisen avoimuuden edistämistapoja ja niihin liittyviä meriittejä. Osaamistasojen ja niille ominaisten meriittien määrittelyyn voi hyödyntää seuraavaa jaottelua.

1. Jokainen opettaja voi edistää oppimisen avoimuutta esimerkiksi seuraavasti:

- kehittää omaa osaamistaan oppimisen avoimuudesta ja siihen liittyvistä asioista (esimerkiksi avoimista lisensseistä, saavutettavuudesta, avoimista oppimateriaaleista ja avoimuutta hyödyntävistä oppimis- ja opetuskäytännöistä)
- hyödyntää omassa opetuksessaan avoimia oppimateriaaleja ja ohjelmistoja
- hyödyntää omassa opetuksessaan avoimeen oppimiseen liittyviä oppimis- ja opetuskäytänteitä.

2. Kokemuksen karttuessa opettaja voi edistää oppimisen avoimuutta esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

- vertaisarvioida toisten tekemiä avoimia oppimateriaaleja
- julkaista tekemiään avoimia ja saavutettavia oppimateriaaleja
- osallistua täysin avointen verkkokurssien tekemiseen (MOOC) tai pitää laajalle yleisölle avoimia luentoja ja kursseja (esimerkiksi Studia Generalia)
- auttaa toisia oppimisen avoimuuden kysymyksissä
- osallistua oppimisen avoimuuden asiantuntijana toisten opettajien arviointiin
- osallistaa opiskelijoita avointen oppimateriaalien tuottamisessa
- jakaa tai julkaista avoimesti omia oppimis- ja opetuskäytäntöjään (esimerkiksi opetuksen suunnitteluun, toteutukseen tai arviointiin liittyen).

3. Syvästi oppimisen avoimuuteen perehtynyt opettaja voi edistää oppimisen avoimuutta monenlaisilla tavoilla, esimerkiksi:

- tekemällä avoimeen oppimiseen liittyvää tutkimusta
- osallistamalla kansallisiin tai kansainvälisiin avoimen oppimisen verkostoihin tai hankkeisiin
- johtamalla kansallisia ja kansainvälisiä avoimen oppimisen työryhmiä tai hankkeita.

Meriittien kirjaamisesta

Organisaatioiden on syytä antaa selkeät ohjeet, miten oppimisen ja oppimateriaalien avoimuuden meriitit on arviointitilanteissa kirjattava. Oppimisen ja oppimateriaalien avoimuuteen liittyvät meriitit voi kirjata CV:hen, opetusportfolioon tai organisaation tutkimustietojärjestelmään. Tavoitteena on, että tulevaisuudessa oppimisen ja oppimateriaalien avaamiseen liittyvät meritoitumistiedot saadaan haravoitua suoraan eri tietojärjestelmistä.

Organisaatioiden ohjeistuksessa voi oppimisen ja oppimateriaalien avoimuuden meriitit jakaa avoimien oppimateriaalien julkaisutietoihin, muihin julkaisutietoihin, täysin avoimiin kursseihin ja luentoihin sekä muihin avoimen oppimisen meriitteihin. Jaottelu on mahdollisuuksien mukaan hyvä

LUONNOS: Suositus meritoitumiselle oppimisen ja oppimateriaalien avoimuudesta

huomioida myös organisaation tutkimustietojärjestelmässä. Samaa jaottelua voivat soveltaa myös opettajat, jotka haluavat ylläpitää esimerkiksi omaa CV:tään.

1. Avoimien oppimateriaalien julkaisutiedot

Oppimateriaalien avoimesta julkaisemisesta päättää niiden tekijä. Oppimateriaalien avoimen saatavuuden osalinjauksen mukaisesti avoimien oppimateriaalien julkaisemiseen suositellaan [Avointen oppimateriaalien kirjaston](#) käyttöä. Kirjasto lisää materiaalien löydettävyyttä, tukee kuvailutietojen tuotantoa ja viittausten seuranta. Avointen oppimateriaalien kirjastossa oppimateriaaleihin liitetään kuvailutietojen lisäksi käyttöehdoista kertova lisenssi sekä materiaalin käyttöä helpottava muu dokumentaatio. Kirjastosta avoimille oppimateriaaleille luodaan myös pysyvä tunniste, joka mahdollistaa materiaalien löydettävyyden ja niihin viittaamisen.

Julkaistuista avoimista oppimateriaaleista kannattaa arviointilanteissa pyytää nostamaan esiin muutamia erityisen laadukkaita materiaaleja. Laadukkaiden avoimien oppimateriaalien valitsemisen apuna voi käyttää kansallista *Avointen oppimateriaalien laatukriteeristöä*. Valikoiduista materiaaleista voi kertoa tarkemmin:

- miten vaikuttavia oppimateriaalit ovat olleet (esimerkiksi lataus- ja käyttömäärät, viittaukset sekä oppimateriaaleista saadut arviot)
- miten ne täyttävät avoimien oppimateriaalien laatukriteerit
- oppimateriaalin laajuudesta ja/tai sen laatimiseen käytetystä työmäärästä
- yhteistyössä tehdyistä oppimateriaaleista ja siitä, mikä on ollut oma rooli niiden laatimisessa
- jos oppimateriaalit on julkaistu rajoitetummalla lisenssillä (esimerkiksi muokkaamisen kieltävällä lisenssillä), miksi tämä lisenssi on valittu.

2. Muut julkaisutiedot

Muita oppimisen avoimuuden meriiteiksi kirjattavia julkaisutietoja ovat:

- avointa oppimista ja oppimateriaaleja käsittelevät tutkimusjulkaisut
- opetuksesta syntyneet avoimet tutkimusaineistot.

Näitä kirjattaessa on hyvä noudattaa tutkimusjulkaisujen ja tutkimusaineistojen kirjaamisen vakiintuneita käytäntöjä.

3. Täysin avoimet kurssit ja luennot

Täysin avoimista kursseista ja luennoista kannattaa kirjata esimerkiksi seuraavia tietoja:

- kurssin tai luennon aihe ja toteutustapa
- kurssin tai luennon laajuus ja/tai sen suunnitteluun käytetty työmäärä
- verkkokursseista mahdollinen pysyvä tunniste
- miten vaikuttavia kurssit ja luennot ovat olleet (osallistuja- tai suoritusmäärät sekä saatu palaute)

LUONNOS: Suositus meritoitumiselle oppimisen ja oppimateriaalien avoimuudesta

- yhteistyössä tehdyistä tai pidetyistä luennoista ja kursseista oma rooli sekä panos
- lähiluennoista ja -kursseista maksuttomuus tai peruste maksullisuuteen (esimerkiksi järjestämiskustannusten kattaminen).

4. Muita oppimisen avoimuuteen liittyviä meriittejä

Edellisten lisäksi avoimen oppimisen meriiteiksi voi kirjata:

- avoimesta oppimisesta käydyt kurssit ja muuten hankittu osaaminen. Kurssisuoritusten lisäksi osaamistaan voi todentaa esimerkiksi osaamismerkeillä
- avointen oppimateriaalien sekä oppimis- ja opetuskäytäntöjen hyödyntäminen omassa opetuksessa sekä niistä saatu palaute
- avoimien oppimis- ja opetuskäytäntöjen kehittäminen ja jakaminen. Esimerkiksi lyhyt kuvaus kehitetyistä käytännöistä ja viite, missä käytäntöihin voi tutustua tarkemmin
- toisten tuottaman avoimen opetuksen ja oppimateriaalien vertaisarviointi
- muiden auttaminen ja kouluttaminen avoimessa oppimisessa
- oppimisen avoimuuteen liittyvä kansallinen ja kansainvälinen yhteistyö
- kansallisten ja kansainvälisten avoimen oppimisen hankkeiden johtaminen. Esimerkiksi viittaus hankkeen dokumentaatioon.

Lähteet:

[Oppimisen ja oppimateriaalien avoimuus. Korkeakoulu- ja tutkimusyhteisön kansallinen linjaus ja toimenpideohjelma. Osalinjaus 1 – Oppimateriaalien avoin saatavuus](#)

[Open Education Awards for Excellence](#)

Avoimen oppimisen laatukriteerit. Osa 1. Avointen oppimateriaalien laatukriteeristö

Liite 1: Taulukko

Meriitti	Meriittien kirjaamisen kannalta huomioitavaa	Periaatteiden ja osaamistason kannalta huomioitavaa
Oppimateriaalit		
Perusasiat (kaikista oppimateriaaleista)		
	Oppimateriaaliin ja kuvailutietoihin on sisällyttävä materiaalin käyttöehdot kertova lisenssi. Avoimia lisenssejä CC BY ja CC BY SA. On hyvä perustella, jos materiaali ei ole avoimesti lisensoitu tai jos se ei ole hyödynnettävissä maksuttomasti.	Vähäisemmän avoimuuden asteen syynä voi olla esimerkiksi alakohtaiset käytännöt tai tiettyjen oppimateriaalien sisältöihin liittyvät erityiset riskit, esimerkiksi tietojen vanhentuminen.

LUONNOS: Suositus meritoitumiselle oppimisen ja oppimateriaalien avoimuudesta

	Oppimateriaali tai sen kuvailutiedot on hyvä julkaista tunnustetulla kansallisella tai kansainvälisellä alustalla (esim. aoe.fi), joka takaa materiaalille pysyvän tunnisteiden ja kuvailutietojen saatavuuden, vaikka materiaalia ei enää ole, ja josta tiedot ovat haravoitavissa.	
	On hyvä varmistaa riittävät ja koneluettavat kuvailutiedot ja muu dokumentaatio.	
	Avoimien tiedostomuotojen käytön voi kirjata meriitiksi.	
Valikoiduista oppimateriaaleista		
	Hyvä kertoa, miten oppimateriaalit täyttävät esim. kansalliset laatukriteerit.	Käytä laadun arvioinnissa apuna asiantuntijoita ja kansallisia Avointen oppimateriaalien laatukriteerejä.
	Hyvä kertoa oppimateriaalien vaikuttavuudesta ja merkittävydestä (esimerkiksi lataus- ja käyttömäärät, viittaukset sekä oppimateriaaleista saadut arviot).	Huomioi, että pelkät lataus- ja käyttömäärät eivät ole ainoa merkki vaikuttavuudesta.
	Tarvittaessa voi kertoa oppimateriaalien laajuudesta ja/tai niiden laatimiseen käytetystä työmäärästä.	
	Yhteistyössä tehdyistä oppimateriaaleista on hyvä kertoa, mikä on ollut arvoitavan rooli niiden laatimisessa.	
	Mahdollisuuksien mukaan on hyvä huomioida sanastot ja ontologiat sekä standardit oppimateriaalien kuvailutiedoissa.	
Muut julkaisut		
Avointa oppimista käsittelevät tutkimusjulkaisut	Noudatetaan tutkimusjulkaisuista vakiintuneita käytäntöjä.	Huomioitavissa erityisesti avoimen oppimisen tutkimukseen painottuneissa arvioinneissa.
Opetuksesta syntyneet avoimet tutkimusaineistot	Noudatetaan tutkimusaineistoista vakiintuneita käytäntöjä.	Huomioitavissa erityisesti avoimen oppimisen tutkimukseen painottuneissa arvioinneissa.
Täysin avoimet kurssit ja luennot	Voi kirjata ylös esimerkiksi seuraavia asioita:	Huomioitavissa erityisesti kokeneempien opettajien arvioinneissa.
	kurssin tai luennon aihe ja toteutustapa	
	kurssin tai luennon laajuus ja/tai sen suunnitteluun käytetty työmäärä	
	verkkokursseista mahdollinen pysyvä tunniste	

LUONNOS: Suositus meritoitumiselle oppimisen ja oppimateriaalien avoimuudesta

	miten vaikuttavia kurssit ja luennot ovat olleet (osallistuja- tai suorituspäämäärät sekä saatu palaute)	
	yhteistyössä tehdyistä tai pidetyistä luennoista ja kursseista oma rooli sekä panos	
	lähiluennoista ja -kursseista maksuttomuus tai peruste maksullisuuteen (esimerkiksi järjestämiskustannusten kattaminen).	
Muut avoimen oppimisen meriitit		
Avoimesta oppimisesta käydyt kurssit ja muuten hankittu osaaminen	Osaamista voi todentaa kurssisuorituksilla ja osaamismerkkeillä.	Sopii kaikkien osaamistasojen arviointeihin.
Avoimien oppimateriaalien sekä oppimis- ja opetuskäytäntöjen hyödyntäminen omassa opetuksessa	Voi kirjata esimerkkejä ja kertoa saadusta palautteesta.	Sopii kaikkien osaamistasojen arviointeihin.
Avoimien oppimis- ja opetuskäytäntöjen kehittäminen ja jakaminen	Voi kuvata kehitettyjä käytäntöjä ja antaa viitteen, missä käytäntöihin voi tutustua tarkemmin.	Huomioitavissa erityisesti kokeneempien opettajien arvioinneissa.
Toisten tuottaman avoimen opetuksen ja oppimateriaalien vertaisarviointi	Voi antaa esimerkkejä.	Huomioitavissa erityisesti kokeneempien opettajien arvioinneissa.
Muiden auttaminen ja kouluttaminen avoimessa oppimisessa	Voi antaa esimerkkejä.	Huomioitavissa erityisesti kokeneempien opettajien arvioinneissa.
Kansallinen ja kansainvälinen yhteistyö avoimessa oppimisessa	Voi kertoa, missä rooleissa tai tehtävissä toiminut.	Huomioitavissa erityisesti avoimen oppimisen asiantuntijuuteen painottuvissa arvioinneissa.
Kansallisten ja kansainvälisten avoimen oppimisen hankkeiden johtaminen	Viittaus hankkeen dokumentaatioon.	Huomioitavissa erityisesti avoimen oppimisen johtamiseen painottuvissa arvioinneissa.